

Historia 29.9.2020

Alustavat hyvän vastauksen piirteet 29.9.2020

Historian näkövammaisten korvaavan kokeen hyvän vastauksen piirteet löytyvät erillisenä tiedostona Hyvän vastauksen piirteet -osiosta lautakunnan verkkosivuilta.

Tässä tiedostossa oleva taulukko (sivulla 3) ei välttämättä ole täysin saavutettava esimerkiksi ruudunlukuohjelman käyttäjille.

Alustavat hyvän vastauksen piirteet on suuntaa-antava kuvaus kokeen tehtäviin odotetuista vastauksista ja tarkoitettu ensisijaisesti tueksi alustavaa arvostelua varten. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät välttämättä sisällä ja kuvaa tehtävien kaikkia hyväksytyjä vastauksia. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät ole osa Ylioppilastutkintolautakunnan yleisissä määräyksissä ja ohjeissa tarkoitettua tietoa siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu yksittäisen kokelaan koesuoritukseen. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät sido Ylioppilastutkintolautakuntaa lopullisen arvostelun perusteiden laadinnassa.

Historian kokeessa keskeisinä arvioinnin perusteina ovat historian oppiaineelle ominaiset taidot ja ajattelutavat, opetussuunnitelman mukaisten sisältöjen hallinta sekä historian keskeisten käsitteiden asianmukainen ja täsmällinen käyttö. Arvioinnin kohteena on myös kokelaan kyky tulkita ja arvioida kriittisesti historiallisia lähteitä, tehdä niistä itsenäisiä päätelmiä sekä vertailla historiallisia kysymyksiä koskevia tulkintoja ja ottaa niihin perustellusti kantaa.

Vastauksista tulee käydä ilmi, että kokelas ymmärtää eri aikakausien luonnetta ja osaa suhteuttaa oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja niiden historiallisiin yhteyksiin. Hän hallitsee historian keskeiset käsitteet, joita ovat esimerkiksi aika, muutos ja jatkuvuus. Niin ikään hän hahmottaa syy-yhteyksiä. Aineistotehtävissä kokelas osaa arvioida ja hyödyntää tekstejä ja visuaalisia aineistoja kriittisesti. Pohdintatehtävissä ja ristiriitaista tietoa sisältävissä tehtävissä kokelas osoittaa ymmärtävänsä historialliseen tiedonmuodostukseen liittyvän tulkinnallisuuden sekä syy-yhteyksien monitahoisuuden ja kompleksisuuden. Kokelas osaa arvioida menneisyyden ilmiöitä ja ihmisen toimintaa kunkin ajan omista lähtökohdista sekä erottaa tuon ajan näkökulmat nykyajan näkökulmista. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota kokelaan kykyyn rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä taitoon erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan.

Alla oleva taulukko on tarkoitettu arvostelutyön avuksi. Siinä otetaan huomioon erityisesti myös vastausten taitotavoitteisiin liittyvät ulottuvuudet. Sarakkeissa esitetyt kuvaukset ovat esimerkinomaisia.

Tehtäväkohtaisissa hyvän vastauksen piirteissä arvostelukriteerit on annettu kaksiporraisesti eli hyvälle ja kiitettävälle vastauksille. **20 pisteen tehtävissä hyvästä vastauksesta saa 7–13 pistettä ja kiitettävästä 14–20 pistettä, 30 pisteen tehtävissä vastaavasti 11–20 ja 21–30 pistettä.**

	0	Tyydyttävä	Hyvä	Kiitettävä
Tietojen oikeellisuus ja olennaisuus, käsitteiden täsmällisyys	Vastaus ei sisällä lainkaan tehtävässä edellytettyä tietoa. Tehtävä on ymmärretty virheellisesti.	Vastaus on niukkasisältöinen, tai se sisältää paljon epäolennaisuuksia. Tehtävään on vastattu vain osittain. Käsitteiden hallinta on puutteellista.	Vastaus sisältää verraten täsmällistä ja tehtävään hyvin sopivaa tietoa. Käsitteiden hallinta on hyvää.	Vastaus sisältää olennaisia ja aiheen kannalta mielekkäästi rajattuja tietoja. Tietojen ja käsitteiden hallinta on täsmällistä.
Analyttisyys, loogisuus, perustelevuus	Vastaus on jäsentymätön ja sekava. Väitteitä ei ole perusteltu.	Vastauksen rakenne on luettelomainen tai epäselvä. Aiheen tarkastelu on heikosti erittelevää. Väitteitä on perusteltu niukasti.	Vastaus on joiltakin osin analyttinen. Aiheen tarkastelu on johdonmukaista, vaikka sisältää paikoitellen puutteita. Väitteet on perusteltu verrattain hyvin.	Vastauksen yleisote on analyttinen. Aiheen tarkastelu on johdonmukaista ja argumentoivaa, ja väitteillä on hyvät perustelut.
Kriittisyys, moni-perspektiivisyys, kyky arvioida ja soveltaa tietoja	Vastaus ei sisällä minkäänlaisia (lähde)kriittisiä huomioita eikä järkiperustaista tietojen arviointia tai soveltamista. Vastauksessa ei ole merkkejä kyvystä pohtia eri tulkintoja tai vaihtoehtoja.	Vastauksessa on vähäisiä merkkejä lähdekriittisyydestä sekä joitain satunnaisia heikkoja merkkejä eri näkökulmien ja tulkinnallisuuden pohdinnasta. Vastaus ei juuri sisällä tietojen soveltamista.	Vastauksessa on paikoitellen hyvää (lähde)kriittistä pohdintaa ja hyviä tulkintoja sekä joitain hyviä esimerkkejä moniperspektiivises tä ajattelusta. Vastauksessa on joitain merkkejä kyvystä arvioida ja soveltaa tietoja.	Vastauksessa on terävä ja oivaltava (lähde)kriittinen ote. Vastaus sisältää moniperspektiivistä punnittua pohdintaa. Tietojen arviointia ja soveltamista on vastauksessa monin paikoin.

Osa I

1. Taudit historiassa (20 p.)

Hyvässä vastauksessa nostetaan esille kaksi tautia, joiden esiintymismuoto tai -muodot, pääasialliset esiintymisajat ja maantieteellinen levinneisyys selvitetään. Vastauksen pääpaino on valittujen tautien vaikutuksen tarkastelussa. Vastauksessa voidaan nostaa esille sekä yhteisöjen että yksilöiden kokemia muutoksia.

Kiitettävässä vastauksessa tarkastellaan analyttisesti valittujen tautien vaikutuksia laajemmassa kontekstissa. Tautien syntyä edeltävää tilannetta voidaan selvittää, mutta vain suhteessa vaikutuksiin. Esimerkiksi yhteiskuntien valmiutta hoitaa tautiin sairastuneita voidaan tarkastella taudin esiintymistä edeltävänä aikana ja sen jälkeen. Tarkastelukulmana voi olla myös taudin esiintyminen eri yhteiskuntaluokissa tai vähemmistöryhmissä.

2. Saksan ulkopoliittikka 1930-luvulla (20 p.)

2.1. (10 p.)

Hyvässä vastauksessa eritellään piirroksen elementtejä. Vastauksessa tunnistetaan esimerkiksi Hitlerin ensimmäisistä askelista Saksan laajentumispolitiikan alku ja toimenpiteet, jotka kertovat Saksan varustautumisesta. Hitlerin hahmossa kiinnitetään huomiota hänen ylimieliseen tapansa näyttää pitkää nenää kaikille muille. Hitlerillä on ase vyöllään, mikä kertoo valmiudesta myös aseellisen väkivallan käyttöön. Vastauksessa tunnistetaan piirtäjän näkemys Hitlerin todellisesta päämäärästä, universumin johtajuudesta, jota kohti hän askeltaa keveästi. Kysymysmerkit Hitlerin seuraavien askelien alla osataan tulkita oletukseksi tulevista valloituksista, joiden kohdetta piirtäjä ei vielä kesällä 1936 tiennyt. Hitlerin voittokulun alle jääneiden johtajien hahmoja voi luonnehtia antautuneiksi.

Kiitettävässä vastauksessa yllä esitettyjä elementtejä käsitellään kattavammin ja analyttisesti; kokelas toteaa selvästi, että brittipiirtäjä kritisoi voimakkaasti sekä Saksan ulkopoliittikkaa että demokraattisten valtioiden johtajien nöyrää alistumista Saksan toimintaan.

2.2. (10 p.)

Hyvä vastaus rajataan täsmällisesti alkamaan kesästä 1936 ja päätymään toisen maailmansodan syttymiseen. Vastauksessa hahmotellaan Saksan ulkopoliittikan keskeinen tavoite: mahdollisimman suuri oman valtion vaikutusvallan ja elintilan kasvattaminen, johon pyrittiin erilaisin keinoin, esimerkiksi asevarustelulla.

Kiitettävässä vastauksessa Saksan toimintaa käydään läpi tarkemmin. Saksan käyttämiä ulkopoliittikan keinoja ryhmitellään esimerkiksi niin, että Saksa yhtäältä haki ja sai liittolaisia sekä ideologisesti samoin suuntautuneista valtioista, kuten Italia, että toisin suuntautuneista valtioista, kuten Neuvostoliitto, ja toisaalta se painosti Euroopan muita suuria valtioita ja naapurimaitaan ja otti sopimuksista piittaamatta haltuunsa alueita, kuten Tšekkoslovakian sudeettialueet. Vastauksessa käsitellään olennaisia ja aiheen kannalta mielekkäästi rajattuja tietoja.

3. Bobrikovin arvio Suomen tilanteesta (20 p.)

3.1. (8 p.)

Venäjän kenraalikuvernöörinä Bobrikovin päämäärä oli ensisijaisesti vahvistaa oman imperiumin valtaa kansainvälisellä tasolla ja vahvistaa Venäjän turvallisuutta. Hyvässä vastauksessa selitetään, miksi Bobrikov suosittelee svekomaanien tukemista fennomaanien sijasta ja miksi puoluepoliittinen kiista Suomessa hänen mielestään vahvistaa Venäjän asemaa. Hän huomauttaa, että fennomaanien kasvava valta voisi vahvistaa suomalaista itsenäisyysliikettä. Svekomaanien perinteinen valta-asema ei olisi Venäjälle turvallisuusriski, mutta vahvistuneet fennomaanit voisivat kehittää poliittista itsenäisyysajattelua lähellä Suomen ja Venäjän rajaa, mikä voisi uhata myös Pietarin turvallisuutta.

Kiitettävässä vastauksessa Bobrikovin arviota tulkitaan suhteessa Venäjän suurvaltapoliittikkaan. Kokelas ymmärtää, että teksti on ote raportista Venäjän hallitukselle. Bobrikovin tilannekatsaus voidaan tulkita uskottavaksi ja osuvaksi, kun huomioidaan, että analyysi ei koske vain Suomea, vaan Venäjän asemaa kansainvälisessä politiikassa. Kokelas huomioi sekä Venäjän suurpoliittisen aseman että poliittiset olosuhteet Suomessa ja sen, miten ne voisivat vaikuttaa Venäjän asemaan.

3.2. (12 p.)

Hyvässä vastauksessa kuvataan pääpiirteittäin Venäjän asemaa kansainvälisessä politiikassa ja keskustellaan myös Suomen roolista Venäjän ulkopoliitikassa. Imperialistinen kilpailu suurvaltojen kesken oli aloitettu, uusi voimakas kansallisvaltio Saksa perustettu, ja nationalismi oli johtava poliittinen aate. Venäjän perinteinen asema oli uhattuna, mutta panslavistinen liike pyrki vahvistamaan Venäjän asemaa Euroopassa. Pietarin läheisyyden vuoksi Suomi oli tärkeä. Venäläistäminen alkoi postimanifestilla vuonna 1890. Bobrikovin suunnitelma oli Suomen autonomian asteittainen lakkautuminen. Hyvässä vastauksessa mainitaan esimerkki jostakin venäläistämistoimenpiteestä (esim. helmikuun manifesti, asevelvollisuuslaki). Vuodesta 1908 kaikki Suomea koskevat lait oli alistettava Venäjän ministerineuvostolle. Tärkeimmät virat annettiin venäläisille ja kouluissa lisättiin venäjänkielistä opetusta.

Kiitettävässä vastauksessa venäläistämispoliitiikan eri vaiheet kuvataan tarkemmin ja Venäjän toimenpiteitä analysoidaan syvällisemmin Euroopan valtopoliitiikan kontekstissa. Kokelas ymmärtää, että suomalaiset eivät välttämättä osanneet tulkita venäläistämistä osana suurvaltopoliitikkaa, vaan tulkitsivat usein, että Venäjän toimenpiteet rikkoivat Suomen perustuslaillisia oikeuksia, koska nähtiin, että Suomen autonomia oli juridisesti taattu Porvoon maapäivillä 1809. Venäjän kanta oli, että autonomia myönnettiin Suomelle keisarillisena suosionosoituksena vuoden 1809 tilanteessa, joten Venäjällä oli oikeus poistaa Suomen erivapaudet. Kiitettävässä vastauksessa voi myös alleviivata, että tilanne kiristyi entisestään ensimmäisen maailmansodan aikana, koska Venäjä ei missään nimessä halunnut näyttäytyä heikkona laajentamalla Suomen autonomiaa.

4. Läntisen kristikunnan ja islamilaisen maailman vuorovaikutus keskiajalla (20 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas huomioi tehtävän aikarajauksen, joka kattaa islamin ja kristikunnan välisen vuorovaikutuksen islamin alkuaajoista keskiajan loppuun. Hän ymmärtää, että vuorovaikutus voi olla luonteeltaan moninaista. Siihen kuuluvat niin ristiretket, kauppayhteydet kuin innovaatioiden ja kulttuurivaikutteidenkin siirtyminen. Kokelas käsittelee sekä positiivisia että negatiivisia vuorovaikutuksen muotoja. Kokelas voi muun muassa käsitellä islamin valloituksia, ristiretkiä, Espanjan reconquistaa, kauppasuhteita, islamilaisen maailman innovaatioiden leviämistä kristikuntaan tai arabien roolia antiikin kulttuuriperinnön välittäjinä keskiajalla.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas käsittelee edellä esitettyjä seikkoja monipuolisesti ja analyttisellä otteella. Vastauksessa esitetään konkreettisia esimerkkejä vuorovaikutuksesta historiallisesti aikaan ja paikkaan oikein sidottuina.

5. Suomen keskiajan historian lähteet ja niiden tulkinta (20 p.)

5.1. (8 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas osoittaa ymmärtävänsä Suomen keskiajan sijoittuvan 1100-luvun ja 1500-luvun alkupuolen väliin. Hän ymmärtää, että keskiaikaan liittyvän tietämyksen suurin ongelma on säilyneiden lähteiden vähäisyys ja hajanainen luonne. Keskiajan historioitsijat joutuvat monessa asiassa turvautumaan vähäisen lähdemateriaalin perusteella tehtyihin oletuksiin. Kokelas osoittaa omaavansa jonkinlaisen käsityksen Suomen keskiajan lähdeaineiston luonteesta (asiakirjalähteet, arkeologinen materiaali, rakennushistoriallinen aineisto ja keskiajan taide).

Kiitettävässä vastauksessa kokelas käsittelee yllä esitettyjä lähteitä laajemmin ja perusteellisemmin. Hän voi myös tuoda esille menetelmiä, joilla lähteiden suppeuden ongelmaa on pyritty ratkaisemaan (esim. vertailu Ruotsiin ja muuhun Eurooppaan tai uuden ajan alkupuolen aineiston käyttäminen kertomassa aiemman aikakauden tilanteesta).

5.2. (12 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas ymmärtää, että Pyhän Sebastianuksen ja Pyhän Rochuksen yhtäaikainen esiintyminen Rymättylän kirkon seinämaalauksessa ei ole sattumaa, vaan liittyy jollain tavalla ruttoepidemioihin. Kokelas pystyy aineistossa 5. B annetun tiedon ja keskiajan lopun sekä reformaation ajoituksen perusteella päättämään, että Rymättylän maalaukset voidaan ajoittaa 1400-luvun loppuun tai 1500-luvun alkupuolelle.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas esittää, hyödyntäen annettuja aineistoja sekä muita tietojaan keskiajan kirkkomaalauksista, perustellun tulkinnan siitä, miksi maalaus tehtiin Rymättylän kirkon seinään keskiajan lopulla. Eräs tulkinta on, että kyseessä oli yritys suojautua ruttoepidemiaa vastaan tai votiivimaalaus, jolla kiitettiin pyhimyksiä ruttoepidemian loppumisesta. Kokelas voi myös käsitellä keskiaikaista

yhtenäiskulttuuria käyttäen esimerkkinä Etelä- ja Keski-Euroopassa esiintyneiden pyhimyskulttien kulkeutumista Rymättylään.

6. Länsimaat ja Afrikka (20 p.)

6.1. (10 p.)

Hyvässä vastauksessa teoksen syntyäika tunnustetaan eurooppalaisen Afrikkaan suuntautuneen imperialismiin huippuajaksi. Kuva Afrikasta muotoutuu lihaksikkaan ja isokokoisena afrikkalaisen hahmon kautta. Henkilö on kuitenkin lamaantuneen näköinen eikä näytä reagoivan maanosansa tilanteeseen. Sen sijaan eri puolilla mannerta aktiivisesti toimivat henkilöt, jotka edustavat Euroopan eri valtioita, mittailevat ja vetävät viivasuoria rajoja valtaamiensa alueiden ympärille. Eurooppalaiset valtiot silpovat Afrikkaa omien intressiensä mukaan ottamatta huomioon afrikkalaisia toimijoita. Lähdekriittinen huomio voi olla esimerkiksi teoksen tekijän ja julkaisun yhdysvaltalaisuus.

Kiitettävässä vastauksessa teoksen tekijän ja julkaisun yhdysvaltalaisuus suhteutetaan Yhdysvaltain rooliin Afrikassa. Afrikkalaisten alisteinen asema voidaan huomata myös siitä, ettei teoksessa esiinny muita afrikkalaisia kuin kuvan isokokoinen hahmo ja yksi väkivallan kohteena oleva hahmo. Kuvan mukaan myös tuliaseet ovat vain eurooppalaisten hallussa.

6.2. (10 p.)

Hyvässä vastauksessa otetaan selvästi kantaa taiteilijan näkemyksen osuvuuteen. Perusteluina käytetään tietoja Euroopan eri valtioiden aktiivisesta siirtomaiden hankinnasta ja hallinnoinnista. Vastauksessa on jokin maininta afrikkalaisten vastarinnasta tai sen puutteesta.

Kiitettävässä vastauksessa osuvuutta arvioidaan laajemmin ja nostetaan esiin esimerkkejä valtioiden erilaisen toiminnan kuvaamisesta. Esimerkiksi voidaan pohtia, kuinka osuva on teoksen hahmojen antama kuva Belgian linjan erityisestä väkivaltaisuudesta tai Saksan aggressiivisuudesta.

Osa II

7. Yhdysvaltain talouslama 1930-luvulla (30 p.)

7.1. (6 p.)

Kultakanta on järjestelmä, jossa valuutan arvo on sidottu kultaan siten, että valuuttaa vastaan keskuspankki sitoutuu antamaan määrätyn määrän kultaa. Reaalitaloudelliset tekijät ovat seikkoja, jotka kertovat talouden tosiasiallisesta toiminnasta, kuten työn ja raaka-aineiden hinnat, tuotannon eli bruttokansantuotteen kehitys, kauppa- ja vaihtotaseet ja työllisyyskehitys.

7.2. (16 p.)

Hyvässä vastauksessa eritellään Rooseveltin kuvausta talouslaman kansalaisille, yrityksille ja valtiolle aiheuttamista vaikeuksista. Sen voidaan katsoa olevan sikäli osuva, että työttömyys oli tuolloin suurta ja monet perheet ja yritykset ahdingossa. Vaikeudet eivät Rooseveltin mukaan johdu siitä, että jokin olisi amerikkalaisessa yhteiskunnassa perustavasti vinossa, vaan asioita on vain hoidettu huonosti. Vastuu lamasta asetetaan finanssimaailmalle, jota syytetään keinottelusta. Puheen voidaan katsoa pyrkivän valamaan kuulijoihin uskoa tulevaan sekä luottamusta uuteen presidenttiin ja tämän talouspolitiikkaan.

Kiitettävässä vastauksessa eritellään lähemmin, millä tavoin Rooseveltin mukaan taloutta oli hoidettu huonosti. Roosevelt moittii finanssimaailman edustajia ja esittää, että luotonantoa pitää säädellä, jotta samanlaista kriisiä ei synny tulevaisuudessa. Tehtävän aineistossa (Schön) esitetään, että Yhdysvaltain laman syyt ovat monimutkaiset eikä pankkiala ollut ehkä yksin syyppää lamaan. Roosevelt silti syyttää pankkeja lamasta, ja kokelas voi pohtia Rooseveltin tarkoituksia. Puheessaan Rooseveltin voidaan katsoa pyrkineen saamaan kansalaisilta tukea *New Deal* -politiikalleen, jossa valtio puuttuu talouden toimintaan olennaisesti aktiivisemmin kuin oli ollut tapana. Kokelas käyttää hallitusti Yhdysvaltain historiaa koskevaa tietoa tukena arvioidessaan Rooseveltin tulkinnan osuvuutta ja eritellessään hänen puheensa tarkoituksia.

7.3. (8 p.)

Hyvässä vastauksessa tunnistetaan, millaisia talouspolitiikan kysymyksiä tulkinat Yhdysvaltain laman syistä ja Rooseveltin talouspolitiikan vaikutuksista ensisijaisesti koskevat. Niitä ovat erityisesti kysymykset siitä, kuinka iso rooli valtiolla tulee olla taloudessa, kuinka suuri vaikutus finanssipolitiikalla on talouskehitykseen ja kuinka paljon talouspolitiikan tulee keskittyä työttömyyden torjuntaan eikä esimerkiksi inflaation hallintaan. Kokelas erittelee joitain Suomen, Euroopan tai globaalien talouden keskeisiä nykypäivän haasteita ja esittää joitain perusteltuja suosituksia tai varoituksia siitä, miten niiden suhteen tulisi toimia ottaen huomioon Yhdysvaltain laman kokemukset. Vastauksen arvostelussa ovat olennaisia kokelaan päätelmien perustelut.

Kiitettävässä vastauksessa käsitellään kattavammin edellä mainittuja talouspolitiikan kysymyksiä ja nykypäivän taloudellisia haasteita. Vastauksessa ymmärretään, että historiaa koskevissa tulkinnoissa on usein epävarmuutta ja eri aikojen tilanteita on niiden eron vuoksi vaikea suoraan verrata. Kokelas arvioi esittämiensä suositusten ja varoitusten rajoituksia ja ymmärtää talouden kysymysten olevan luonteeltaan myös poliittisia.

8. Kylmä sota ja kuuma rauha (30 p.)

8.1. (14 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas määrittelee, mitä tarkoitetaan käsitteellä ”kylmä sota”. Vielä 1970-luvulla itä- ja länsiblokkien voimasuhteet olivat melko tasaiset, vaikka länsiblokin taloudellinen ja tekninen kehitys näytti olevan ylivoimainen ja itäblokkissa ilmeni ajoittain sisäisiä konflikteja (esim. Unkari 1956, Praha 1968). Neuvostoliiton ongelmat ilmenivät selkeimmin Afganistanin sodassa, jonka Neuvostoliitto aloitti 1979 mutta jossa se ei saavuttanut selkeää voittoa. Sota aiheutti myös taloudellisia ongelmia Neuvostoliitolle, ja kun Yhdysvaltain presidentti 1980-luvulla aloitti uuden kilpavarustelun nimeltä ”Tähtien sota”, ilmeni, että Neuvostoliiton talous oli suurissa vaikeuksissa. Länsiblokin taloudellinen ylivoima johti kasvavaan oppositioon sekä Neuvostoliitossa että muualla Euroopan itäblokin valtioissa. Länsiblokin vapaampi ilmapiiri oli monille itäblokin kansalaisille houkutteleva vaihtoehto.

Kiitettävässä vastauksessa nostetaan esille Neuvostoliiton uuden johtajan Mihail Gorbatšovin pyrkimys reagoida opposition kritiikkiin uudistuspolitiikallaan (perestroika). Neuvostoliiton heikkous innosti oppositioita muualla itäblokkissa vaatimaan demokraattisia oikeuksia, ja syksyllä 1989 kävi ilmi, että Neuvostoliitolla ei ollut poliittisia mahdollisuuksia vastustaa demokraattisia oppositioliikkeitä sotilasvoimin. Berliinin muuri avattiin marraskuussa 1989, ja sen syksyn aikana kaikki sosialistiset valtiot Itä-Euroopassa katkaisivat suhteensa Neuvostoliittoon, joka lopullisesti lakkautettiin vuonna 1991.

Kiitettävässä vastauksessa tarkastellaan Neuvostoliiton ja koko itäblokin heikkoa taloutta, ja varsinkin ihmisten vapauden kaipuuta. Osasyynä oli myös läntisen maailman taitava propagandasota, esimerkiksi Radio Free Europe, joka oli lähettänyt demokraattista propagandaa itäblokin maihin koko kylmän sodan aikana.

8.2. (16 p.)

Hyvässä vastauksessa esitetään tekstikatkelmia käyttäen yleinen kuva siirtymisestä kylmästä sodasta kuumaan rauhaan. Kylmän sodan loppu herätti toivoa rauhallisemmasta maailmasta, mutta ”kuuma rauha”-käsite viittaa siihen, että kylmän sodan jälkeiselle ajalle tunnusomaista ovat olleet konfliktit ja epävakaisuus (kuten Balkanin sodat 1990-luvulla, 11.9.2001 ja muut terrori-iskut, sodat Irakissa ja Syyriassa ym.).

Monille kommentaattoreille epävakaa tilanne maailmassa kylmän sodan jälkeen tuli yllätyksenä. Usein viitattiin Francis Fukuyaman kuuluisaan artikkeliin ”Historian loppu” (julkaistu 1989), jossa hän väitti, että liberaali demokratia oli vihdoinkin voittanut. Varsinkin läntisessä maailmassa oletettiin, että tämä merkitsisi vapaampaa ja rauhallisempaa tulevaisuutta. Jari Parkkari kommentoi 25 vuotta Fukuyaman kirjan julkaisusta, että maailmalla on vähemmän vapautta ja demokratiaa kuin heti kylmän sodan jälkeen. Parkkari käyttää esimerkkeinä Venäjää, Turkia ja Kiinaa. Myös der Spiegel -lehden artikkeli vuodelta 2008 ja Michael McFaulin kirjassaan vuodelta 2018 kuvaavat Venäjän auktoritaarisena ja uhkailevana voimana omilla lähialueillaan (Georgia, Ukraina, myös uhkaukset Baltian valtioita kohtaan Itämeren alueella). Tekstikatkelmien pohjalta voi esimerkiksi todeta, että siirtyminen epävakaiseen kuumaan rauhaan johtui monien alueellisesti vahvojen valtioiden haluttomuudesta hyväksyä liberaalia demokratiaa uudeksi maailman organisoinnin malliksi. Kylmän sodan seurauksena ilmeni poliittisia ja ideologisia valtatyhjiöitä, jotka johtivat moniin konflikteihin.

Kiitettävässä vastauksessa on terävä ja oivaltava lähdekriittinen ote, ja tekstikatkelmat analysoidaan kontekstuaalisesti. McFaulin kommentit voi tulkita myös siitä näkökulmasta, että hän toimi Yhdysvaltain suurlähettiläänä Moskovassa vuosina 2012–2014 eli hänellä on henkilökohtaisia kokemuksia Venäjän ja

Yhdysvaltain valtataistelusta. Jokaisesta tekstikatkelmasta löytyy eri syitä siihen, miksi kylmästä sodasta tuli kuuma rauha. Kiitettävässä vastauksessa nostetaan esille keskeiset syyt, kuten kylmän sodan jälkeiset poliittiset ja sotilaalliset valtatyhjiöt, Naton ja läntisen maailman laajentaminen 1990-luvulla, Venäjän (Putinin) halu palauttaa entisen Neuvostoliiton alueellista valtaa ja alueellisten suurvaltojen kunnianhimo säilyttää valta-asemansa, tarvittaessa myös autoritaarisin voimin.

9. Suomalainen siirtolaisuus (30 p.)

9.1. (10 p.)

Tekstikatkelmassa puhuva henkilö kuvaa osuvasti omaa kohtaloaan ja Suomen yhteiskunnan rakennemuutosta. Hyvässä vastauksessa ilmenee, että kyseessä on miespuolinen henkilö, joka on osallistunut sotilaana sekä talvi- että jatkosotaan ja sotaveteraanina saanut ilmeisesti valtiolta maatalan jostain syrjäseudulta, ”että minä en enää muuta elämässäni sanoisi kuin kiitos”. Kyseinen henkilö on selkeästi katkera siitä syystä, että hän kokee suuria yhteiskunnallisia muutoksia, joihin hän itse ei pysty vaikuttamaan – sodat, yhteiskunnallinen ja taloudellinen rakennemuutos, kaupungistuminen sotien jälkeen. Henkilön kautta lukija saa hyvän kuvan niistä mahdollisista taustatekijöistä, jotka johtivat muuttoon Suomesta.

Kiitettävässä vastauksessa tekstikatkelmaa tulkitaan lähdekriittisesti. Kyseessä on kirjailija Haavikon keksimä fiktiivinen henkilö, jonka Haavikko osuvalla tavalla on sijoittanut historialliseen kontekstiin. Kiitettävää on, jos kokelas huomaa, että kyseinen henkilö on iältään melko vanha, vaikka Ruotsiin yleisesti muutti nuorempia työttömiä henkilöitä, jotka eivät pärjänneet maaseudulla nopean rakennemuutoksen takia.

9.2. (10 p.)

Hyvässä vastauksessa todetaan, että video antaa melko osuvan kuvan suomalaisten siirtolaisten ongelmista ja haasteista Ruotsissa. Yleensä Suomesta Ruotsiin muuttivat nuoremmat suomenkieliset henkilöt, usein ilman muodollista koulutusta tai kielitaitoa olevat, ja monille elämä Ruotsissa muodostui odotettua vaikeammaksi. Ruotsin nopeasti kehittyvä teollisuus palkkasi mielellään ahkeria suomalaisia työntekijöitä, joten työpaikkojen löytäminen oli harvoin ongelma. Sen sijaan vapaa-ajasta muodostui usein suuri ongelma, mikä tulee hyvin näkyviin videossa.

Kiitettävässä vastauksessa siirtolaisten ongelmat analysoidaan syvällisemmin. Ongelmat johtuivat usein heikosta kielitaidosta ja koulutuksen puutteesta. Myös videossa käy ilmi, että suomalaiset usein kytkettiin alkoholin käyttöön ja rikollisuuteen, ja kiitettävässä vastauksessa myös nämä ilmiöt analysoidaan. On kuitenkin hyvä mainita, että suuri enemmistö suomalaisista siirtolaisista integroitui hyvin ruotsalaiseen yhteiskuntaan. Vastauksessa on myös hyvä nostaa esille, että kehitettiin erilaisia sosiaalisia tukirakenteita, kuten videossa ilmenee. Kiitettävä vastaus vaatii myös lähdekriittistä pohdintaa – haastattelun on tehnyt suomenkielinen toimittaja Suomesta, ja tuottaja oli Suomen public service -yhtiö Yleisradio (Yle).

9.3. (10 p.)

Hyvässä vastauksessa on mainittava, että muuttoliike Suomesta Ruotsiin johtui Suomen nopeasta taloudellisesta ja sosiaalisesta rakennemuutoksesta sotien jälkeisenä aikana sekä myös Ruotsin teollisuuden nopeasta kehityksestä. Sen sijaan muuttoliike muista maanosista Eurooppaan 2010-luvulla on enimmäkseen johtunut sodista ja muista konflikteista (esim. Syyrian sisällissota). Muista maanosista tulleiden siirtolaisten motiivit ovat myös usein olleet taloudelliset ja sosiaaliset, syynä globaali rakennemuutos. Ne siirtolaiset, jotka ovat 2010-luvulla saapuneet Eurooppaan (ja myös Suomeen), ovat pitkälti kokeneet samanlaisia ongelmia kun suomalaiset kokivat Ruotsissa, eli kielellisiä, sosiaalisia ja kulttuuriin liittyviä ongelmia. Suomalaisilla siirtolaisilla oli parempi työmarkkinatilanne, mikä osittain johtuu myös siitä, että nykypäivän työpaikat useimmiten vaativat korkeampaa koulutustasoa kuin Ruotsissa tarvittiin 1960- ja 1970-luvulla.

Kiitettävässä vastauksessa analysoidaan yhtäläisyyksiä ja eroja kriittisesti. Ruotsi oli Suomen naapurimaa, ja Suomella ja Ruotsilla oli ollut jo pitkäaikainen historiallinen, poliittinen ja kulttuurinen yhteys. Siirtolaiset, jotka ovat saapuneet Eurooppaan 2010-luvulla, eivät koe samankaltaista poliittista tai kulttuurista kytkeä. Suomalaiset siirtolaiset Ruotsissa säilyttivät yhteydet Suomeen ja suomalaisiin viranomaisiin (ja päinvastoin), kun taas 2010-luvun siirtolaiset ovat usein katkaissut yhteydet kotimaahan poliittisista tai aatteellisista syistä. Suomalaiset siirtolaiset lähtivät Ruotsiin enimmäkseen taloudellisista syistä, kun taas 2010-luvun siirtolaiset ovat useimmiten lähteneet poliittisista syistä.